

„ BIBLIOTEKOS PASLAUGŲ POREIKIO TYRIMAS 5-9 KLASIŲ MOKSLEIVIAMS“

Vilkaviškio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos
tyrimas

2020-2021 m.

TURINYS

1. Įžanga.....	2
2. Tyrimo tikslas	2
3. Tyrimo rezultatai.....	3
3.1. Moksleivių sociodemografiniai duomenys.....	3
3.2. Moksleivių naudojimasis bibliotekos paslaugomis	5
4. Moksleivių pasiūlymai bibliotekos paslaugų tobulinimui.....	20
5. Išvados	21
6. Priedai.....	22

1. Įžanga

Pastaraisiais metais Vilkaviškio viešojoje bibliotekoje pastebima sumažėjusio 5-9 klasių lankomumo bibliotekoje tendencija. Todėl biblioteka siekia analizuoti kiekvienos skaitytojų grupės poreikius, jų aktualumą, prisitaikyti prie visuomenėje vykstančių pokyčių ir paaugliams aktualių laikmečio aktualijų, tapti patrauklesne organizacija, galinčia suteikti galimybes jaunuoliams ir jaunuolėms prasmingai leisti laisvalaikį, tobulėti, siekti savo gyvenimo tikslų, tapti pilnaverčiais visuomenės nariais, kuriančiais savo ir mūsų ateitį.

Norint išsiaiškinti 5-9 klasių moksleivių požiūrį į Vilkaviškio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos veiklą, skaitymą, parengta anketa „Bibliotekos paslaugų poreikio tyrimas 5-9 klasių moksleiviams“.

2. Tyrimo tikslas

Šio tyrimo tikslas – išsiaiškinti paauglių poreikius, nesilankymo bibliotekoje priežastis ir tolimesnes bibliotekos paslaugų tobulinimo galimybes.

Siekiant įvertinti, kokioms paslaugoms verta skirti daugiau dėmesio, buvo atliktas kiekybinis tyrimas. Tyrimui parengta anketa. Norint išsiaiškinti ir apibendrinti moksleivių poreikius bibliotekoje, anketoje pateikti klausimai apima kelias pagrindines sritis:

- paprastos ir elektroninės bibliotekų paslaugos (esama padėtis ir poreikiai),
- dokumentų paklausa pagal tematiką (lankomumas ir pageidavimai),
- renginiai (lankomumas ir pageidavimai).

Tyrimo klausimyno sudarymo kriterijai:

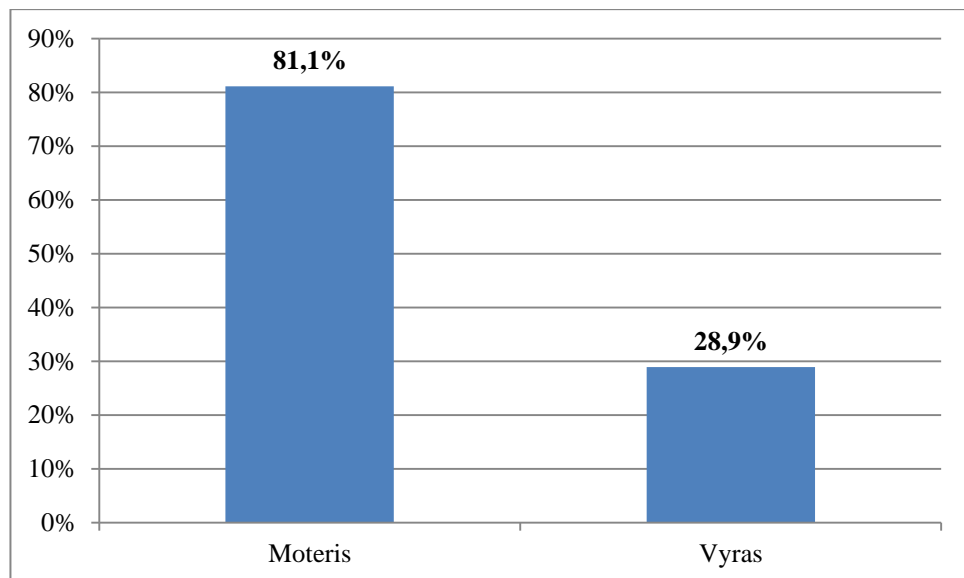
- Klausimynas sudarytas iš 22 klausimų. Iš jų atvirų - 11.
- Tyrimas atliktas Vilkaviškio miesto ir rajono moksleiviams.
- Anketa buvo patalpinta internetiniame tinklapyje www.apklausa.lt ir platinama socialiniame tinklapyje Facebook, Vilkaviškio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos internetinėje svetainėje (žr. 1 priedą).
- Apklausos vykdymo laikas 2020 m. gruodžio 28 d. - 2021 m. sausio 22 d.
- Bendras tyrimo dalyvių skaičius: 235.

3. Tyrimo rezultatai

Gauti tyrimo rezultatai susisteminti ir grafinė jų išraiška pateikta pasinaudojant „Microsoft Office Excel“ programa. Analizei naudotas aprašomosios statistikos metodas, pateikiant tyrimo rezultatų išraišką procentais. Analizuojant papildomus atsakymus ir atsakymus į atviro pobūdžio klausimus taikomas kokybinės analizės metodas, sisteminant bei analizuojant tyrimo dalyvių teiginius, išskiriant apibendrintas jų prasmines kategorijas ir subkategorijas (temas ir potemes).

3.1. Moksleivių sociodemografiniai duomenys

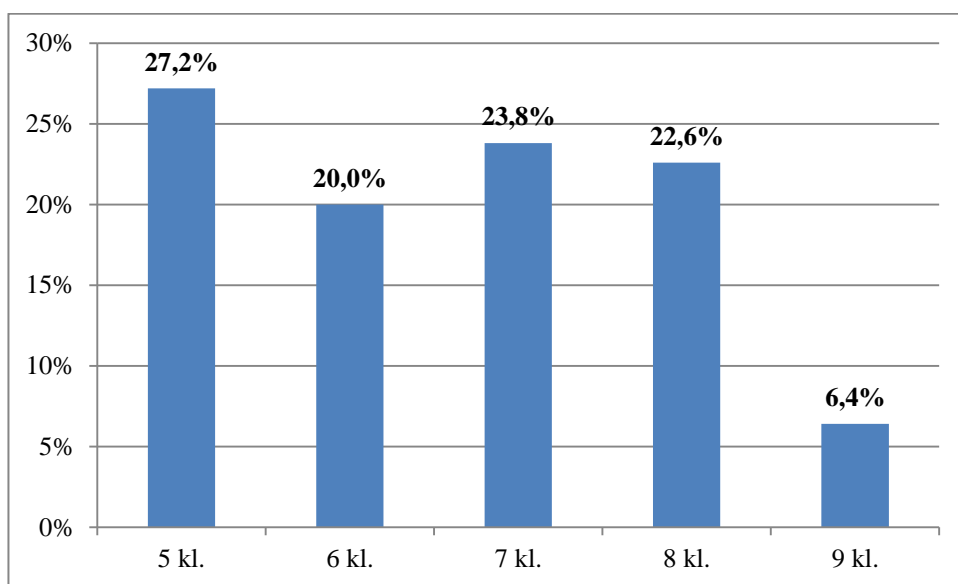
Atliekant tyrimą moksleivių buvo prašoma pateikti informaciją apie save. Ši sociodemografinė informacija aktuali formuojant bendrą tyrimo dalyvių paveikslą. Ji leidžia geriau įsivaizduoti, koks yra bibliotekos paslaugų vartotojas, dalyvaujantis tyrime.

1 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal lytį

Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad anketą užpildė - 81,1proc.moterų (žr.1 pav.). Vyrų dalyvavo apie trečdalis (28,9 proc.). Tai reiškia, kad apklausoje dominavo moterys. Galima daryti išvadą, kad ir tolimesni atsakymai į klausimus labiau atspindės moterų nuomonę, kurios sudarė didžiąją tyrimo dalyvių dalį.

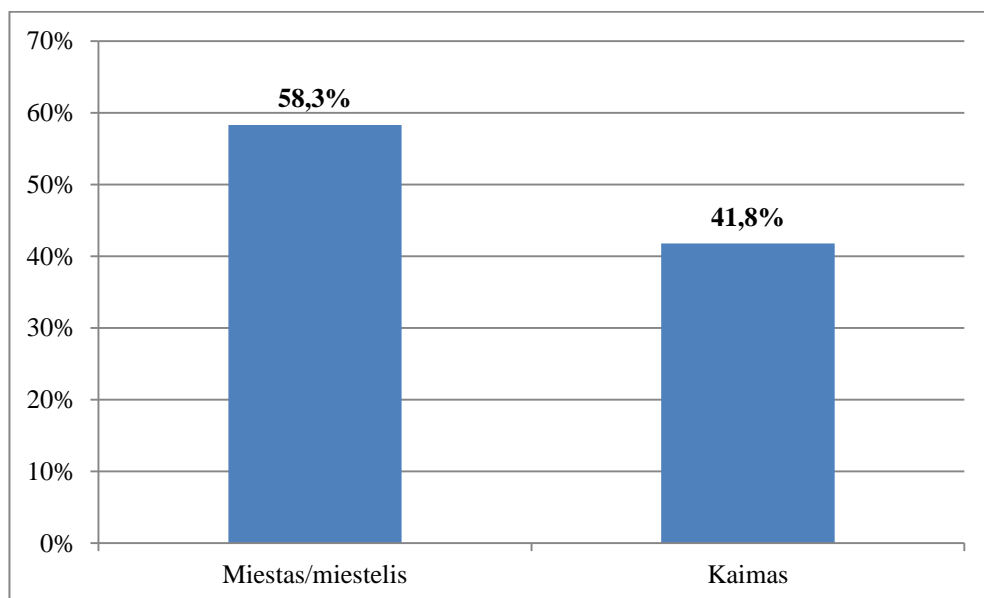
Taip pat buvo nustatyta, kokių klasių moksleiviai dažniausiai dalyvavo tyrime.

2 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal klases

Remiantis tyrimo dalyvavusių moksleivių pateiktais duomenimis (žr.2 pav.), nustatyta, kad tyrimo dalyvių tarpe dominavo 5 klasių mokiniai– 27,2 proc., taip pat – 7 ir 8 klasių moksleiviai – (23,8 proc. ir 22,6 proc.). Penktadalį tyrimo dalyvių sudarė 6 klasių moksleiviai. Mažiausią tyrimo dalyvių dalį sudarė vyresnių klasių, t.y.9 klasių moksleiviai (6,4proc.). Todėl galima daryti prielaidą, kad tolimesni tyrimo rezultatai labiausiai atspindės jaunesnių klasių moksleivių (nuo 5 iki 8 klasės) požiūrį į biblioteką, jos paslaugas ir skaitymą.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kur gyvena tyrimo dalyviai. Informacija apie gyvenamąją vietą pateikta 3 pav.

3 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

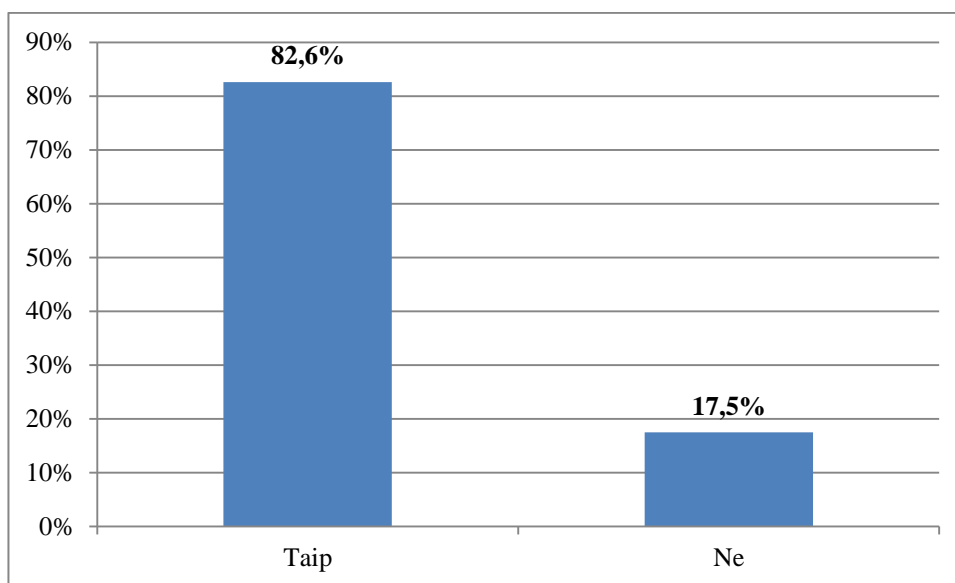
Tyrimo rezultatai atskleidė, kad tyrimo dalyvavusių moksleivių tarpe dominavo miestuose ir miesteliuose gyvenantys mokiniai, jie sudarė 58,3 proc. visų tyrimo dalyvių. Kaimo vietovėse gyvenantys moksleiviai sudarė 41,8 proc. tyrimo dalyvių. Šis pasidalinimas gali būti laikomas

pakankamai proporcingu, kad vienodai išreikštų kaime ir mieste gyvenančių moksleivių požiūrį į bibliotekos paslaugas bei atskleistų mokinių skaitymo pomėgius bei įpročius.

3.2. Moksleivių naudojimas bibliotekos paslaugomis

Aktualiausia tyrimo dalis - tai 5-9 klasių moksleivių požiūris į bibliotekos paslaugas, naudojimosi šiomis paslaugomis ir skaitymo įpročių analizė.

Pirmuoju šios klausimų grupės klausimu buvo siekta išsiaiškinti, kokia moksleivių dalis naudoja bibliotekos paslaugas.

4 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal naudojamą bibliotekos paslaugas

Tyrimo duomenys parodė, kiek respondentų naudoja bibliotekos paslaugas (žr.4 pav.). Iš visų apklaustųjų bibliotekos paslaugas naudoja 82,6 proc. respondentų. Anketą užpildė ir bibliotekos paslaugas nesinaudojantys mokiniai, jie sudarė 17,5 proc. visų tyrimo dalyvių. Paaugliai, nesilankantys bibliotekoje, savo motyvus, kurie paskatintų lankytis bibliotekoje, nurodė atsakydami į atvirus klausimus. Motyvai, suskirstyti į prasmines grupes ir pogrupius, pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Nesinaudojimo bibliotekos paslaugomis priežastys (tyrimo dalyvių kalba netaisyta)

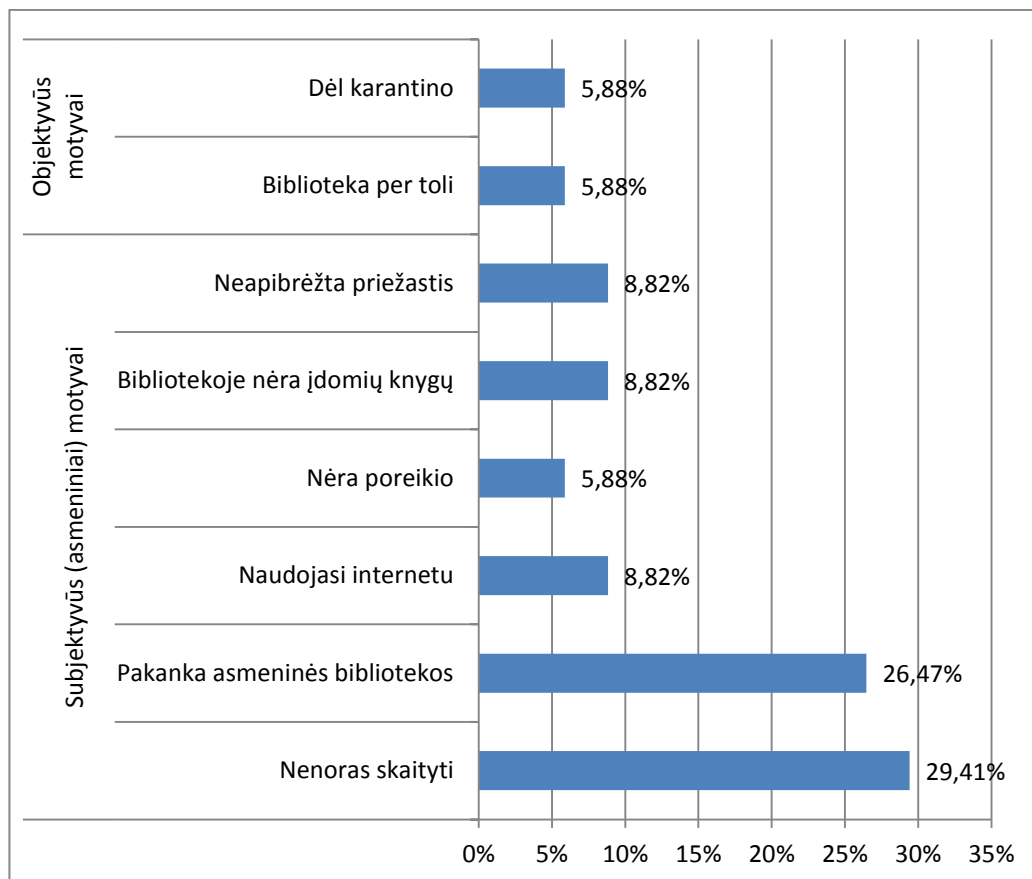
Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai	Teiginių skaičius
Subjektyvios asmeninės priežastys	Nenoras skaityti	<p>„...turėčiau norą skaityti.“</p> <p>„aš nemėgstu skaityti“</p> <p>„Man nepatinka skaityti. Naudočiausi bibliotekos paslaugomis, jeigu man patiktų knygos“</p> <p>„Naudočiausi bibliotekos paslaugomis, jeigu man patiktų knygos.“</p> <p>„nelabai naudojuosi, nes nelabai skaitau knygas</p> <p>nelabai skaitau knygas“</p>	10

		„Nelabai skaitau knygas.“ „nemėgstu skaityti knygų“ „Nes nepatinka skaityti“ „nesu labai didelė knygų skaitytoja“	
	Pakanka asmeninės bibliotekos	„Naudočiausi bibliotekos paslaugomis, jeigu neturėčiau knygų namuose.“ „Naudojuosi retai. Tik tada kada reikia pasiimti knygą bet ir tai ją pasiimu iš mokyklos bibliotekos. Knygas pati perku.“ „nereikia turėti daug knygų namuose“ „Nesinaudoju, nes knygų yra ir namuose.“ „Neturėčiau knygų namie“ „Neturėčiau daug knygų“ „Todėl nes turiu savo knygų.“ „turiu savo knygų“ „turiu savo namuose knygų pakankamai“	9
	Biblioteką pakeičia kompiuteris ir internetas	„Naudočiausi bibliotekos paslaugomis, jeigu pas mane būtų biblioteka ir jei neturėčiau kompiuterio.“ „nebūtų interneto, šiuo metu naudoju internetines knygas kas yra daug patogiau“ „Nes nereikia jei ko nerasčiau internete nebent tada eičiau“	3
	Nėra poreikio	„Kol kas tiesiog nereikia“ „Nesinaudoju, nes nereikia“	2
	Neapibrėžta priežastis	„Neįsivaizduoju“ „neturiu atsakymo“ „Nežinau“	3
	Nėra įdomių knygų	„Būtų man patinkančios knygos.“ „Nėra knygų kurios sudomina“ „Nes tokių knygų kokios man patinka bibliotekoje nėra“	3
Objektyvios priežastys	Biblioteka per toli	„Jei būtų arčiau o mokyklos bibliotekoje nėra man patinkančių knygų“ „Per toli.“	2
	Dėl karantino	„nebūtų karantino“ „Nebūtų viruso“	2

Analizuojant tyrimo dalyvių teiginius, buvo išskirti motyvai, nulemti asmeninių priežasčių, priskirti subjektyvių motyvų grupei ir objektyvūs motyvai, kurie nepriklauso nuo kiekvieno asmens. Dominavo asmeniniai motyvai, susiję su nenoru skaityti, gausios asmeninės bibliotekos turėjimu, interneto naudojimu vietoje bibliotekos. Taip pat buvo nurodyta, kad nejaučia poreikio, neranda juos dominančių knygų arba tiesiog nesugeba įvardinti, kodėl nesilanko bibliotekoje ir kas galėtų paskatinti juos lankytis.

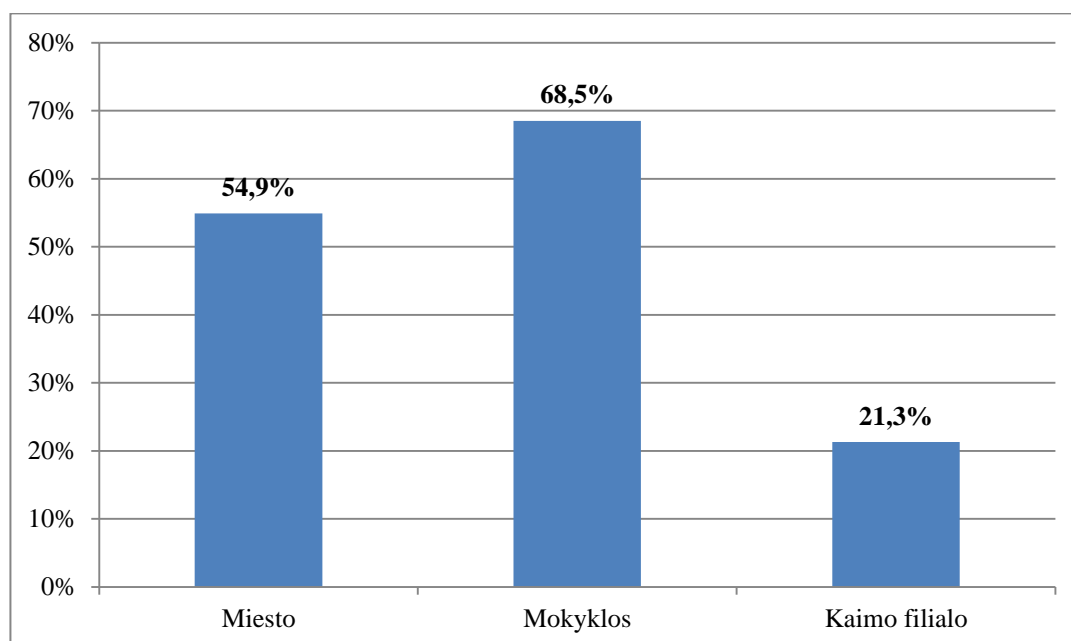
Objektyvios priežastys, kodėl nesilankoma bibliotekoje – tai didelis atstumas iki bibliotekos ir šalyje paskelbtas karantinas, ribojantis judėjimą bei lankymąsi įvairiose institucijose, tame tarpe – ir bibliotekoje.

Tyrimo dalyvių požiūrio išraiška procentais pateikta 5 pav.

5 pav. Moksleivių lankymosi bibliotekoje motyvai

Taip pat tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kur dažniausiai lankosi moksleiviai – miesto, kaimo ar mokyklos bibliotekose.

6 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal lankymąsi bibliotekoje ir jos filialuose

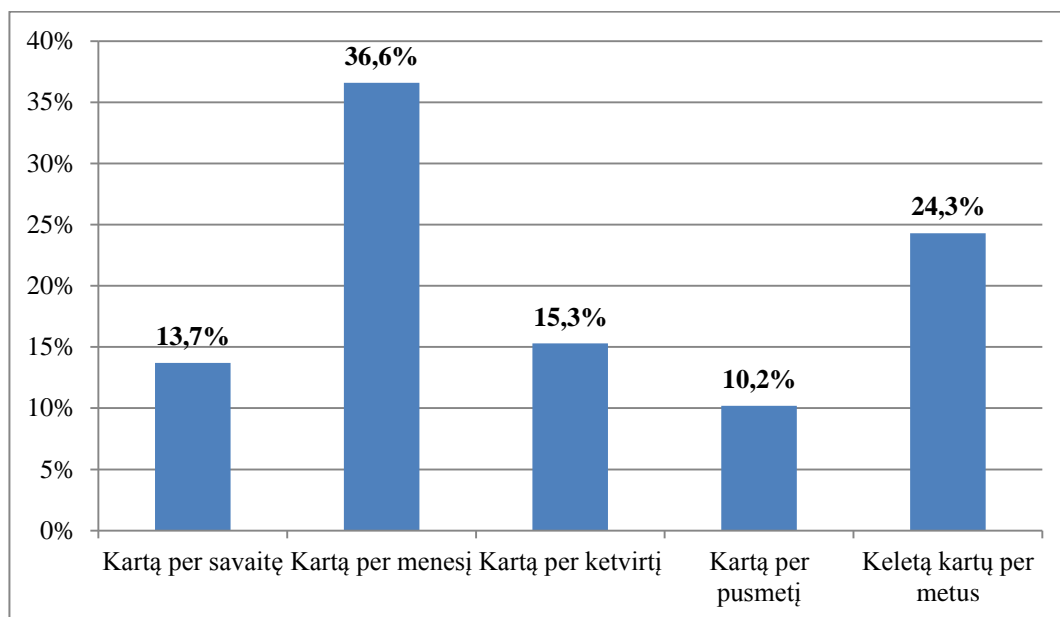
Tyrimo dalyvių atsakymai parodė, kad moksleiviai lankosi ir mokyklos bibliotekoje, jeigu ji yra mokykloje ir čia dažniausiai ieškoma programinė literatūra. Šį atsakymą nurodė net 68,5 proc.

tyrime dalyvavusių moksleivių (žr. 6 pav.). Tikėtina, kad būtent dėl šios priežasties jie rečiau linkę lankytis Vilkaviškio viešojoje bibliotekoje ir jos filialuose. Mokyklų bibliotekos yra strategiškai patogioje vietoje, lengvai prieinamos, jose apsilankyti galima ne tik po pamokų, bet ir pertraukų metu. Tai paskatina lankytis šiose bibliotekose.

Vis dėlto, daugiau nei pusė (54,9 proc.) tyrime dalyvavusių moksleivių nurodė, kad jie lankosi ir miesto bibliotekoje, o penktadalis (21, proc.) lankosi bibliotekos padaliniuose kaimo vietovėse.

Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad kai kurie vaikai lanko ne vieną, o kelias bibliotekas.

Kitas anketos klausimas atskleidė, kaip dažnai mokiniai lankosi bibliotekoje (žr. 7 pav.).

7 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal lankymosi bibliotekoje dažnumą

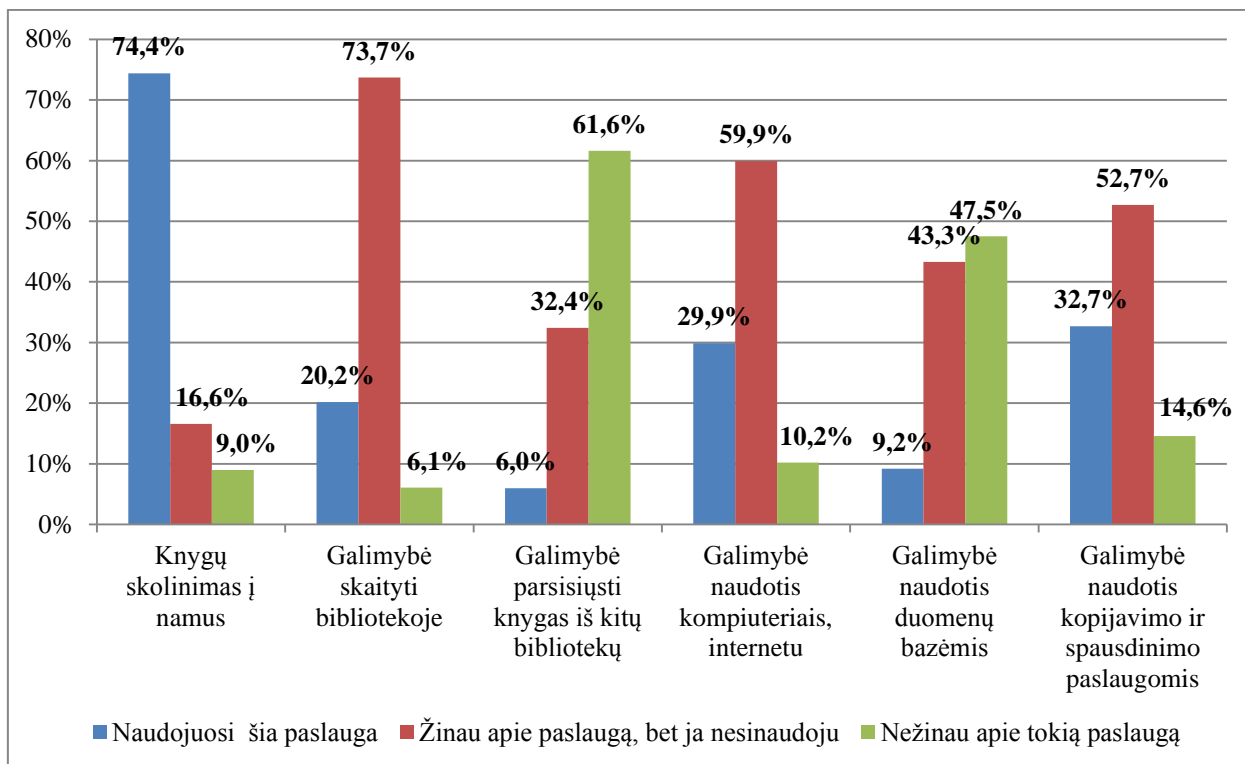
Išanalizavus apklausos duomenis, kaip dažnai bibliotekoje kiekvienas iš respondentų lankosi (žr. 7 pav.) galima teigti, kad daugiausiai – 36,6proc. lankosi bibliotekoje „kartą per mėnesį“.

Tai rodo, kad biblioteka yra jiems patraukli. Penktadalis (24,3 proc.) respondentų į biblioteką ateina „keletą kartų per metus“.

Kiek mažesnė dalis apklaustųjų apsilanko bibliotekoje „kartą per ketvirtį“ – 15,3 proc. ir „kartą per savaitę“ į biblioteką ateina bei naudojami jos paslaugomis – 13,7 proc. Kartą per pusmetį bibliotekoje lankosi 10,2 proc. moksleivių.

Apibendrinant galima konstatuoti, kad dažniausiai paaugliai bibliotekoje linkę lankytis kas mėnesį arba keletą kartų per metus. Toks lankymosi dažnumas leidžia teigti, kad daugeliui skaitytojų yra susiformavęs reguliaraus lankymosi bibliotekoje įprotis. Nedidelė moksleivių dalis linkę lankytis rečiau arba dažniau. Tai – nedidelės skaitytojų grupės, kurios pasižymi arba mažu arba didesniu nei vidutinis skaitymo bei lankymosi bibliotekoje poreikiu.

Atliekant tyrimą buvo nustatyta, kokiomis bibliotekos teikiamomis paslaugomis 5-9 klasių moksleiviai naudojami dažniausiai (žr. 8 pav.).

8 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal teikiamas paslaugas ir jų naudojimąsi bibliotekoje

Anketinės apklausos metu išsakyta respondentų nuomonė apie teikiamas paslaugas ir jų naudojimąsi bibliotekoje (žr. 8 pav.) parodė, kad populiariausia bibliotekos paslauga yra knygų skolinimas į namus. Ja naudojasi net 74,4 proc. moksleivių. Apie paslaugą žino, bet nesinaudoja - 16,6 proc., nežino apie šią paslaugą - 9,0 proc. respondentų.

Galimybė skaityti bibliotekoje naudojasi – 20,2 proc. moksleivių, žino apie paslaugą, bet nesinaudoja – 73,7 proc. ir nežino apie tokią paslaugą - 6,1 proc. respondentų.

Galimybė parsisiūsti knygas iš kitų bibliotekų naudojasi – 6,0 proc. moksleivių, nors ir žino, bet ja nesinaudoja trečdalis (32,4 proc.) paauglių, nežino apie tokią paslaugą - 6,6 proc. apklaustųjų.

Kompiuteriais ir internetu naudojasi trečdalis moksleivių, žino apie paslaugą, bet nesinaudoja 59,9 proc., apie paslaugą nežino – 10,2 proc. 5-9 klasių moksleivių.

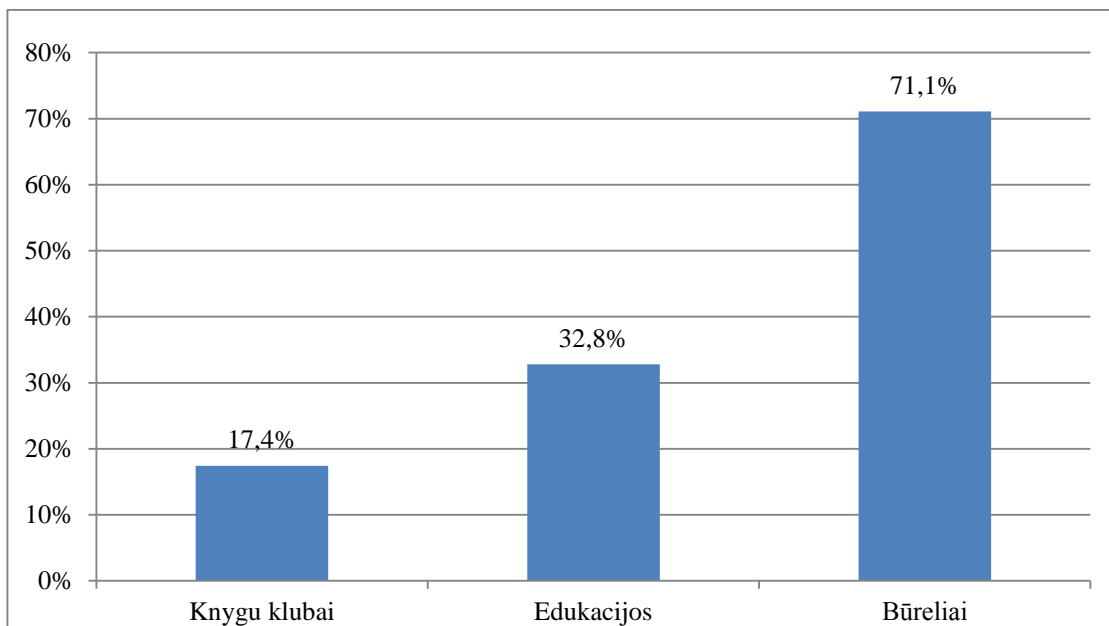
Duomenų bazėmis naudojasi – 9,2 proc., apie paslaugą žino, bet nesinaudoja – 43,3 proc., nežino apie tokią paslaugą – pusė apklaustųjų (47,5 proc.)

Kopijavimo ir spausdinimo paslaugomis naudojasi – trečdalis (32,7 proc.), žino apie paslaugą, bet ja nesinaudoja – 52,7 proc. ir nežino apie tokią paslaugą – 15,6 proc. respondentų.

Išanalizavus duomenis galima teigti, kad populiariausia ir žinomiausia bibliotekos paslauga – knygų skolinimas į namus. Nors apie bibliotekoje esančią paslaugą „galimybė skaityti bibliotekoje“ žino, bet ja nesinaudoja dauguma respondentų.

Lygiai tai pat labai sumažėjęs moksleivių susidomėjimas bibliotekoje esančiais kompiuteriais ir internetu. Akivaizdu, kad tai įtakoja progresyvus šiandieninis gyvenimas, naujų technologijų plėtra. Kaip parodė apklausa, mažiausiai moksleiviai žino apie galimybę parsisiūsti knygas iš kitų bibliotekų (TBA) ir naudojimąsi duomenų bazėmis. Tikėtina, kad apie šias paslaugas paaugliai labiau žinos ir jomis naudosis vyresnėse mokyklos klasėse. Aktualu atkreipti dėmesį į šios paslaugos viešinimą 5-9 klasių moksleivių tarpe.

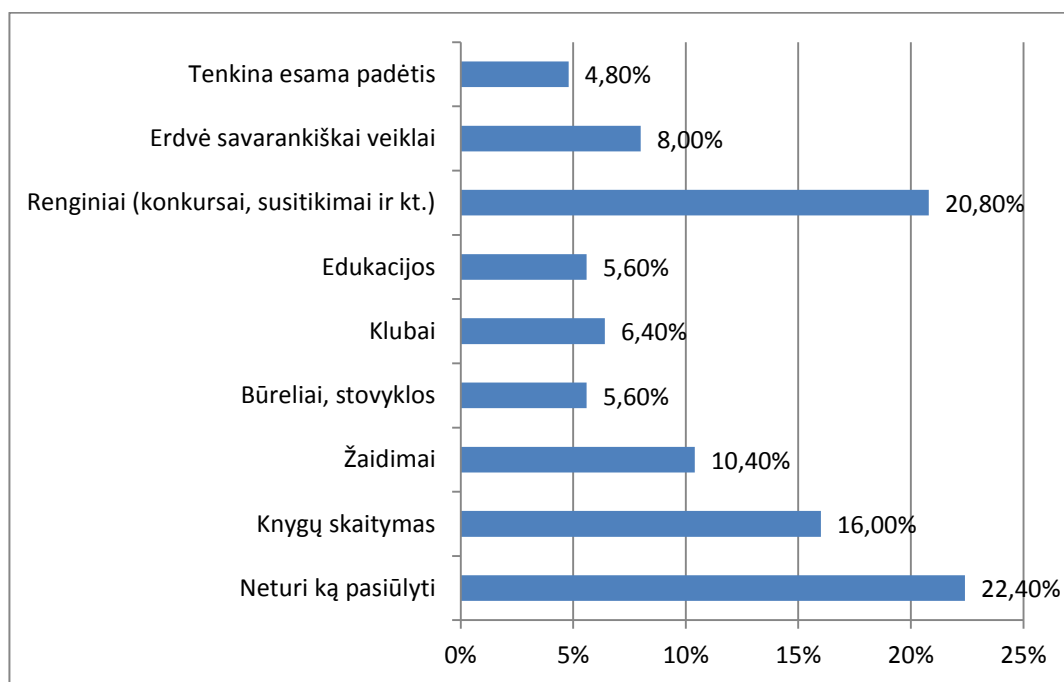
Biblioteka – tai ne tik vieta, kur galima atrasti knygų bei kitų leidinių. Biblioteka – tai ir erdvė, kurioje leidžiamas laisvalaikis, organizuojamos įvairios užimtumo formos. Moksleivių susidomėjimą bibliotekoje vykstančiomis veiklomis atskleidžia 9 pav.

9 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal dominančias užimtumo formas, vykdomas bibliotekoje

Iš respondentų atsakymų matyti, kad jiems patraukliausia užsiėmimo forma bibliotekoje yra būrelių lankymas – 71,1 proc. Dvigubai mažesnis susidomėjimas edukacijomis – 32,8 proc. ir dar mažiau juos domina knygu klubai – 17,4 proc. Išryškėjus mažam moksleivių susidomėjimui knygu klubo veikla, tampa aktualu apsvarstyti šio klubo veiklos pobūdį, kaip jį paversti patrauklesniu, kaip organizuoti susitikimus, kad jie taptų patrauklesni platesniam moksleivių ratui. Mažesnis susidomėjimas edukacijomis leidžia daryti išvadą, jog verta plėsti vykdomų edukacijų žinomumą, bei rengti naujas edukacijas.

Atsakydami į atvirą anketos klausimą, moksleiviai nurodė, kokios veiklos jiems atrodo patrauklios, kaip galima būtų tobulinti bibliotekos darbą. Apibendrinti ir susisteminti teiginiai pateikti 10 pav.

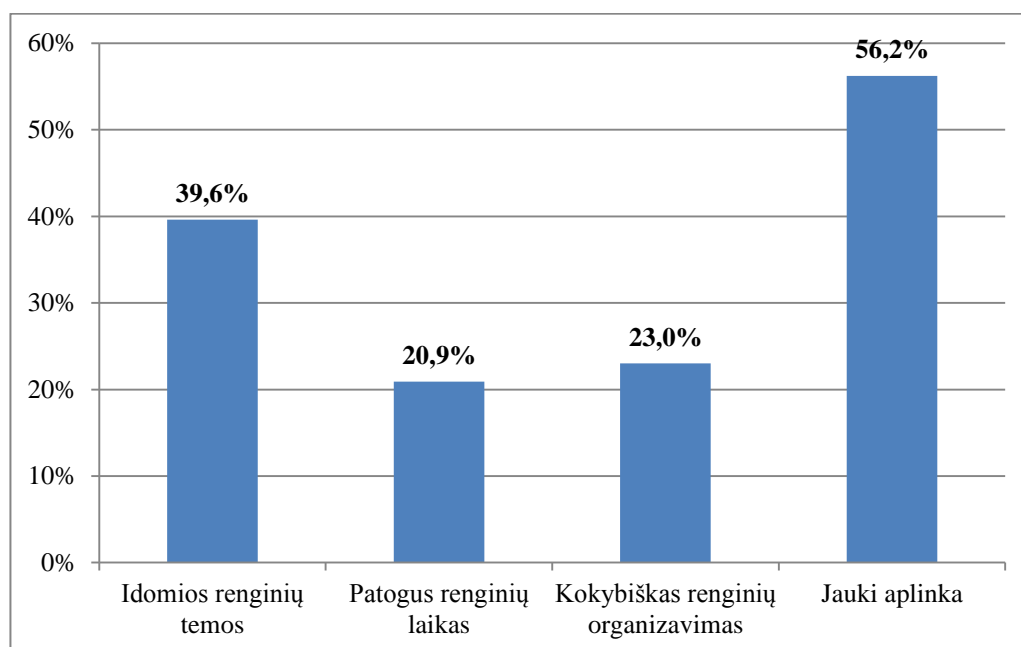
10 pav. Moksleivių pasiūlytos veiklos formos bibliotekoje

Į atvirą klausimą atsakė tyrime dalyvavę 125 moksleiviai (53,19 proc. visų tyrimo dalyvių). Sugrupavus laisva forma pateiktus atsakymus, apskaičiuotas atsakymų santykis procentais. Penktadalis į šį klausimą atsakiusių moksleivių neturėjo jokių pasiūlymų (22,40 proc.). Penktadalis moksleivių (20,80 proc.) pageidavo daugiau įvairaus pobūdžio renginių, susitikimų su rašytojais, viktorinų, konkursų, skatinančių varžytis, rungtyniauti tarpusavyje.

16 proc. moksleivių pasiūlė įvairių skaitymo skatinimo formų: populiariausių knygų sąrašų skelbimą specialiame stende, knygų aptarimus, pačių moksleivių parašytų knygų pristatymus ir kt. 10 proc. tyrimo dalyvių pageidavo žaidimų, 8 proc. manė, kad bibliotekoje reikėtų sukurti erdvę, kurioje galima būtų tiesiog pabūti, atsipalaiduoti, paruošti namų darbus, piešti, jaukiai pasėdėti, praleisti laiką.

Nedidelė dalis tyrime dalyvavusių moksleivių pageidavo klubų, būrelių, stovyklų, edukacijų. 4,8 proc. moksleivių nurodė, kad juos visiškai tenkina esama padėtis ir jie gali pasirinkti iš to, kas šiuo metu yra siūloma bibliotekoje.

Tyrimo metu moksleiviai nurodė, kokios priežastys juo skatina dažniau ateiti į bibliotekos organizuojamus renginius. Šie rezultatai pateikti 11 pav.

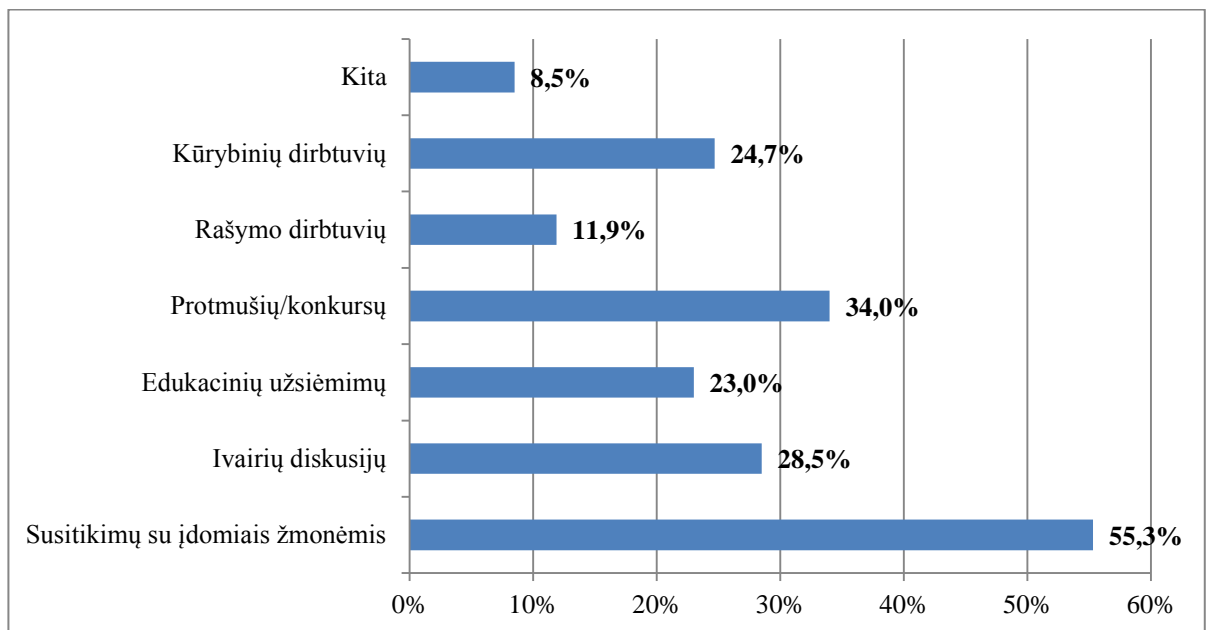

11 pav. Moksleivių lankymąsi bibliotekoje skatinančios priežastys

Visų pirma tyrime dalyvavę 5-9 klasių moksleiviai nurodė, kad jiems yra svarbi jauki aplinka (56,2 proc.) (žr. 11 pav.). Taip pat lankytis paskatina įdomios renginių temos (39,6 proc.). Penktadalis respondentų nurodė, kad jiems svarbus kokybiškas renginių organizavimas (23 proc.) ir patogus organizuojamų renginių laikas (20,9 proc.).

Galima teigti, kad daugelį moksleivių pirmiausiai patraukia aplinka, vizualinis patyrimas, taip pat svarbus yra renginių turinys, jo ir lankytojo interesų atitikimas.

12 pav. pateikti tyrimo dalyvių atsakymai į klausimą, kokios užimtumo formos bibliotekoje jiems atrodo aktualiausios ir įdomiausios.

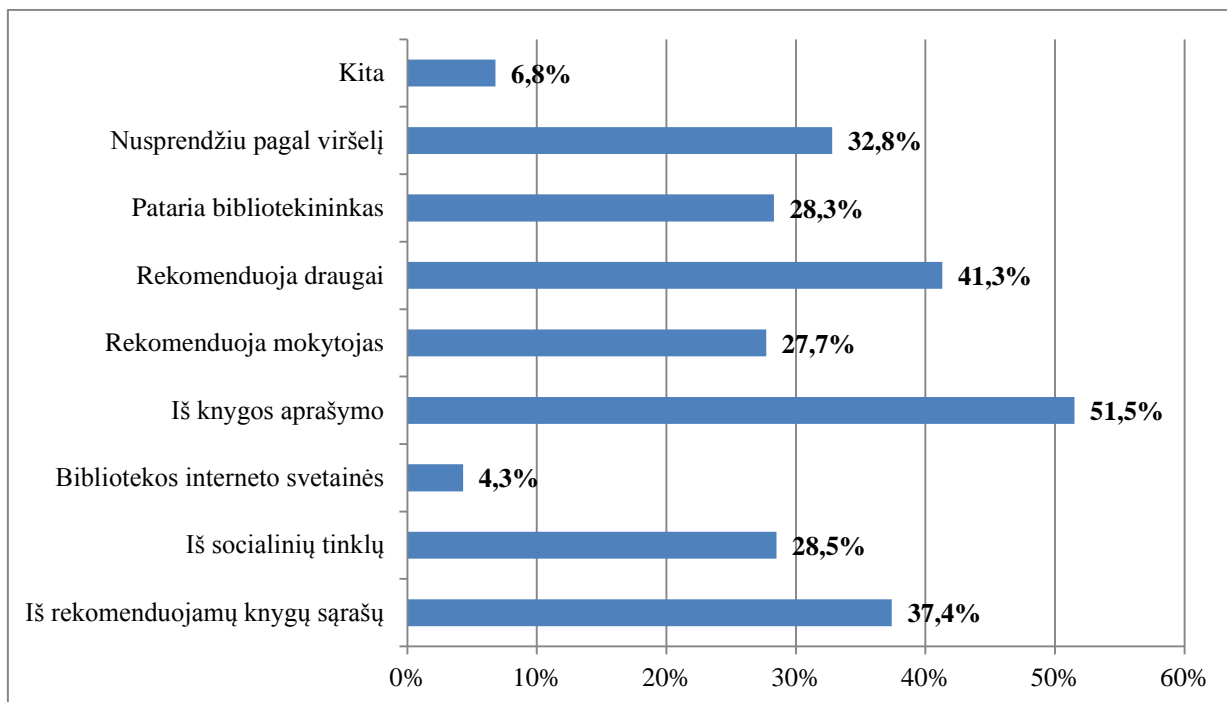
12 pav. Moksleivių pageidaujamos užsiėmimų bibliotekoje formos

Galima pastebėti atsakymų į šį pusiau uždara klausimą ir anksčiau pateiktą atvirą klausimą (žr. 10 pav.) sąsajas. Daugiau nei pusė (55,3 proc.) tyrime dalyvavusių moksleivių nurodė, kad juos domina susitikimai su įdomiais žmonėmis, taip pat domina protmūšiai ir konkursai (34 proc.). Penktadalis tyrimo dalyvių nurodė, kad juos domina kūrybinės dirbtuvės (24,7 proc.) ir įvairios diskusijos (28,5 proc.) bei edukaciniai užsiėmimai (23 proc.). rečiausiai domimasi rašymo dirbtuvėmis. Ši užimtumo forma domina tik 11,9 proc. tyrimo dalyvių.

Tyrimo metu atsiskleidė gausi moksleivius dominančių užimtumo formų įvairovė, jų interesų visapusiškumas. Tai rodo, kad siekiant patenkinti įvairių skaitytojų grupių poreikius, negalima ignoruoti ir siauram skaitytojų ratui priklausančių mokinių interesų (pavyzdžiui, rašymo dirbtuvių), kadangi kaip tik jie gali būti patys aktyviausi bibliotekos lankytojai. Vis dėlto, siekiant pritraukti ir paskatinti naudotis bibliotekos paslaugomis, tikslinga organizuoti veiklas, atitinkančias daugumos mokinių poreikius. Tokius poreikius atspindi susidomėjimas konkursais ir protų mūšiais, kūrybiniais užsiėmimais, diskusijomis, susitikimais.

Atsakant į šį pusiau uždara klausimą, tyrimo dalyviai turėjo galimybę patys įrašyti savo atsakymą, kokių veiklų bibliotekoje pageidautų, tačiau jų atsakymai buvo negausūs (atsakė tik 12 moksleivių) ir atkartoję anketoje įrašytas veiklos formas. Išskirtiniais atsakymais galima laikyti filmo vakarų ir dainavimo užsiėmimų pageidavimus.

Kaip jau paaiškėjo tyrimo metu, viena pagrindinių bibliotekos veiklos formų išlieka knygų skaitymas. Todėl buvo domimasi moksleivių skaitymo įpročiais bei pomėgiais. Vienas iš anketos klausimų buvo skirtas išsiaiškinti moksleivių knygų pasirinkimo motyvus (žr. 13 pav.).

13 pav. Moksleivių knygų pasirinkimo motyvai

Atlikta tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad Dažniausiai apie knygos pasirinkimą moksleiviai sprendžia pagal keletą kriterijų:

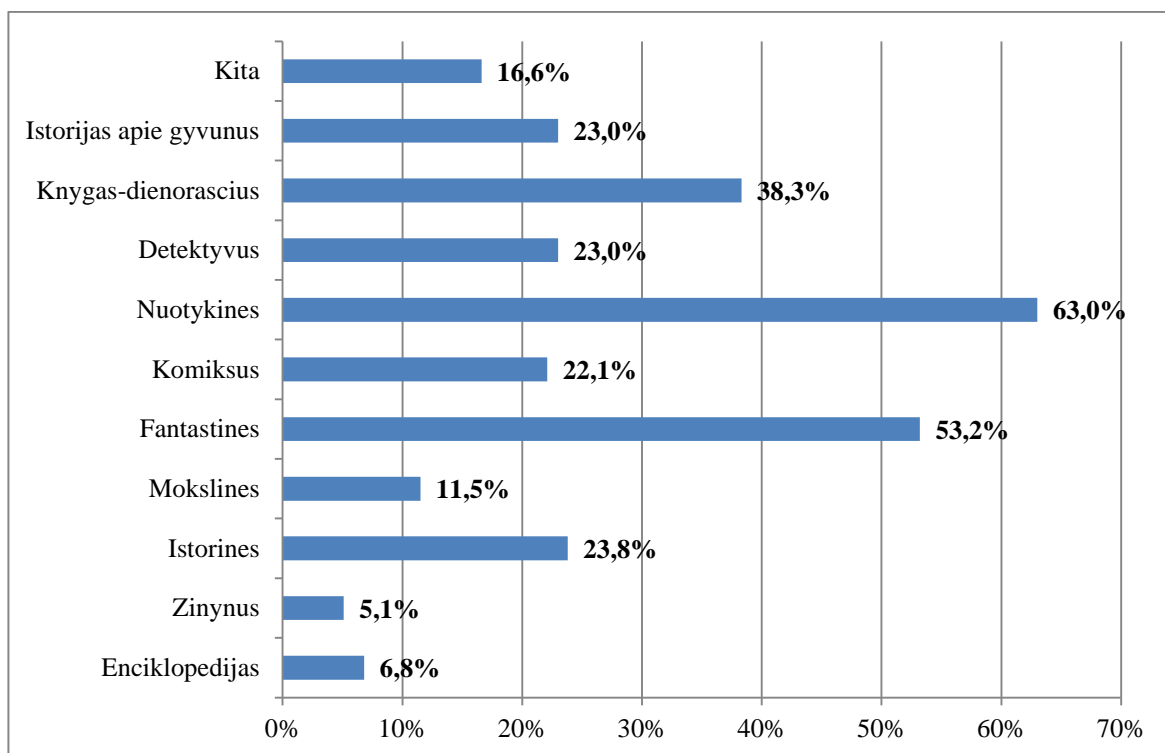
- Pagal knygos aprašymą (anotaciją) (51,5 proc.).
- Pagal draugų rekomendacijas (41,3 proc.).
- Renkasi pagal rekomenduojamų knygų sąrašus (37,4 proc.).
- Pagal viršelį (32,8 proc.).

Rečiau knygos pasirenkamos vadovaujantis šiais motyvais: mokytojų ir bibliotekininkų rekomendacijomis (27,7 proc. ir 28,3 proc.), socialiniuose tinkluose pastebėta informacija (28,5 proc.). Rečiausiai apsisprendimui įtakos turi bibliotekos interneto svetainė (4,3 proc.) (žr. 13 pav.).

Apibendrinant galima teigti, kad norint paskatinti 5-9 klasių moksleivius skaityti ir padėti jiems pasirinkti knygas tikslingiausia leisti jiems patiems ieškoti knygų, rengti knygų pristatymus, parodas, kurių metu jie galėtų patys susipažinti su leidiniais, pavartyti, apžiūrėti ir nuspręsti, kuri knyga jiems patraukliausia. Aktualus ir artimas kontaktas su draugais, mokytojais bei bibliotekininkais. Ypač galima pabrėžti ryšį su draugais, būdingą visiems paaugliams. Todėl tikėtina, kad gali būti tikslinga organizuoti skaitančių paauglių grupę socialiniuose tinkluose, kur jie galėtų dalintis savo patyrimais ir rekomendacijomis, pačius paauglius įtraukti į konsultavimą skaitymo klausimais.

Papildydami Anketos klausimus savo atvirais atsakymais, tyrimo dalyviai neatsakė pakankamai išsamiai. Į atvirą klausimą atsakė tik 15 respondentų, jų atsakymai atkartojė tuos pačius pasirinkimo variantus, kurie jau buvo nurodyti anketoje. Vienas iš išskirtinių atsakymų buvo – tai knygos pasirinkimas, pagrįstas filmo peržiūra. Sudominęs filmas paskatino perskaityti knygą, kurios pagrindu buvo sukurtas filmas.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokie literatūros žanrai labiausiai domina 5-9 klasių moksleivius. Atsakymai į šį klausimą pateikti 14 pav.

14 pav. Moksleivių skaitomos literatūros žanrai

Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad moksleivių skaitomų knygų tarpe dominuoja nuotykiniai kūriniai (63 proc.), fantastinė literatūra (53,2 proc.).

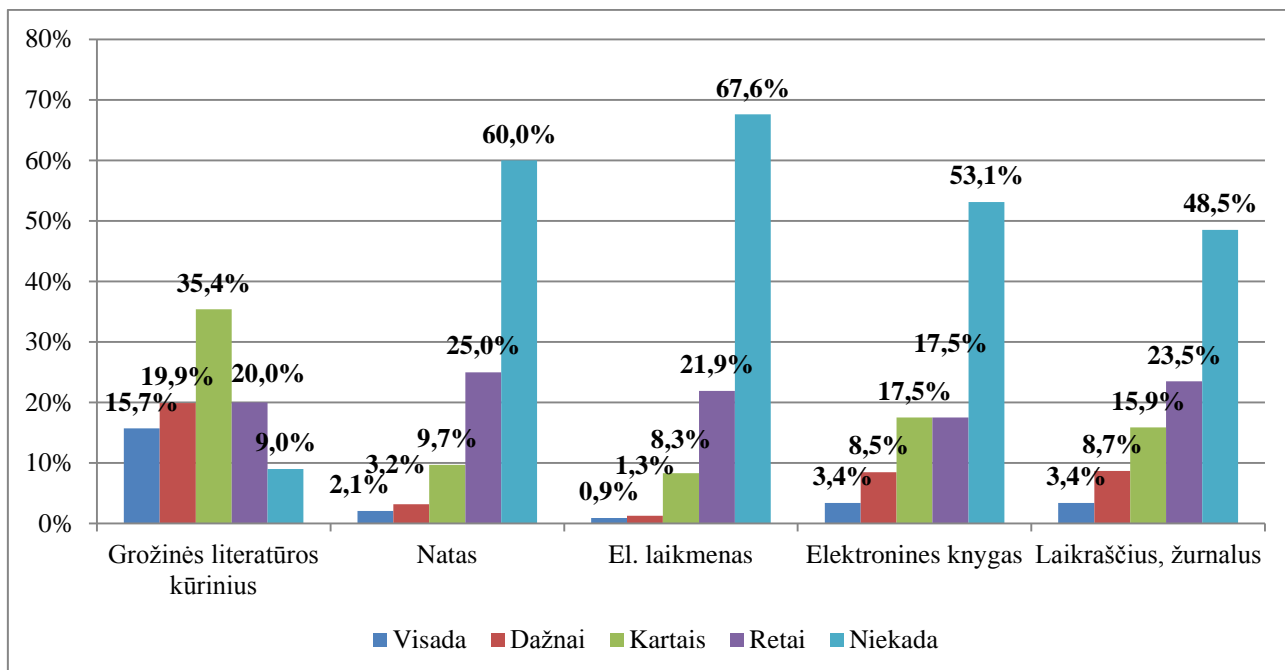
Žymiai rečiau skaitomos knygos-dienoraščiai (38,3 proc.), istorinės knygos (23,8 proc.), istorijos apie gyvūnus (23 proc.), detektyvai (23 proc.) bei komiksai (22,1 proc.).

Mažiausiai domimasi moksline literatūra (11,5 proc.), enciklopedijomis (6,8 proc.) ir žinynais (5,1 proc.). Toks vertinimas natūralus, kadangi daugeliui moksleivių mokslinė literatūra reikalinga tik mokymosi tikslais, atliekant mokyklines užduotis, rašant referatus, ruošiantis pamokoms, ieškant papildomos informacijos, rengiantis olimpiadoms.

Skaitant grožinę, laisvalaikiiui skirtą literatūrą, vienareikšmiškai dominuoja nuotykinė, fantastinė literatūra, žadinanti jautrią paauglių vaizduotę, tenkinanti jų veiksmo ir nuotykių troškimą.

Papildydami tyrimo metu išreikštą savo požiūrį moksleiviai nurodė, kad jie domisi ir romanais (8 tyrimo dalyviai), siaubo knygomis (4 tyrimo dalyviai), knygomis apie jaunimo psichologiją (2 tyrimo dalyviai).

Tyrimo metu buvo nustatyta, kokio pobūdžio laikmenas dažniausiai renkasi moksleiviai bibliotekoje. Šie rezultatai pateikti 15 pav.

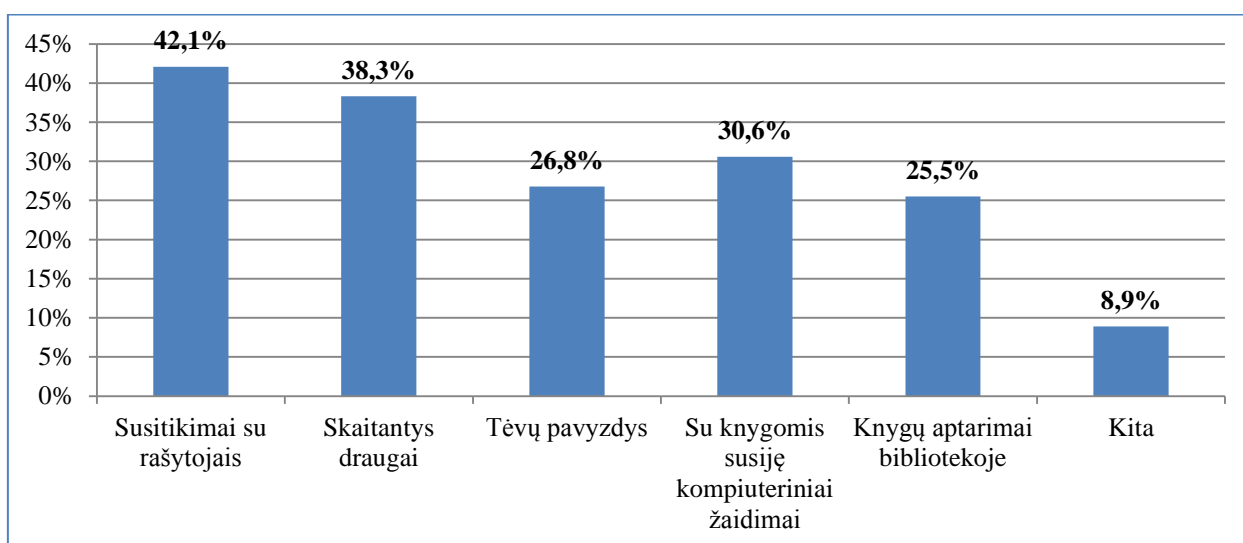

15 pav. Moksleivių pasirinkamų leidinių formų dažnumas

Remiantis tyrimo rezultatais, galima pastebėti, kad vis dar išlieka grožinės literatūros pasirinkimo aktualumas, skaitant spausdintas (tradicines) knygas (žr. 15 pav.). elektroninėmis knygomis domisi tik maža dalis tyrime dalyvavusių moksleivių (prioritetą elektroninėms knygomis skiria tik 3,4 proc. respondentų). Laikraščiais ir žurnalais domisi nedidelė dalis bibliotekoje besilankančių mokinių.

Galima teigti, kad nepaisant technologijų proveržio ir jaunimo susidomėjimo informacinėmis priemonėmis, išlieka spausdintos literatūros aktualumas, elektroninės knygos ir laikmenos dar nėra pakankamai patrauklios.

Tyrimo dalyvavę 5-9 klasių moksleiviai nurodė, kas skatina juos skaityti. Respondentai galėjo rinktis keletą atsakymo variantų. Šių, moksleivių išskirtų, skaitymą skatinančių veiksnių pasiskirstymas pagal svarbą pateiktas 16 pav.

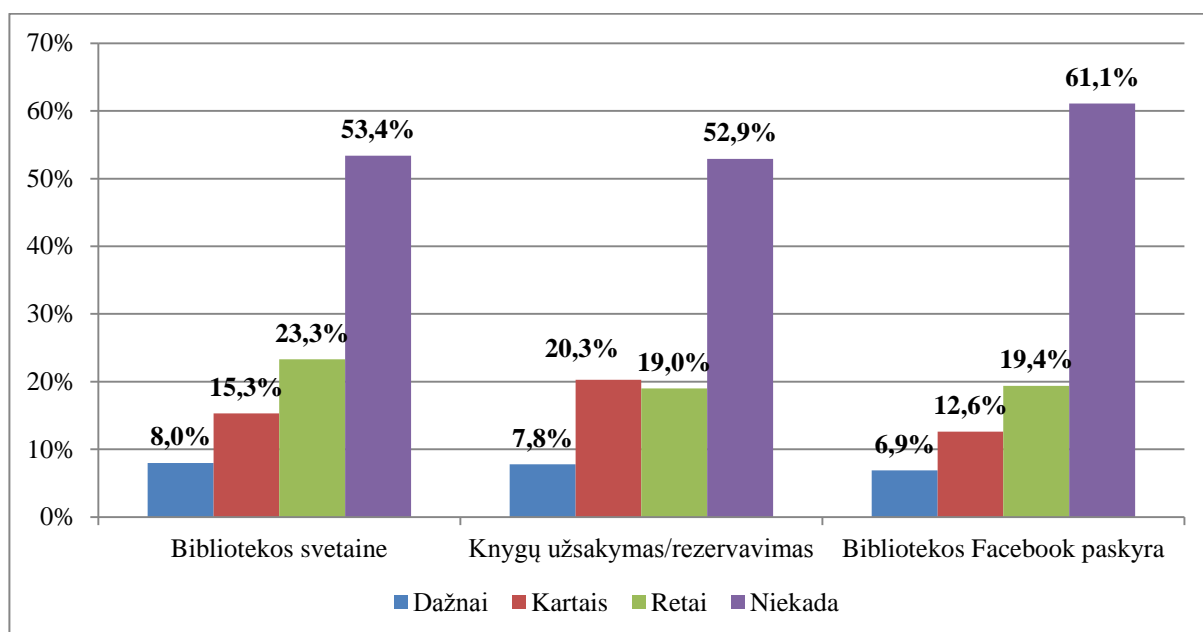
16 pav. Skaitymą skatinantys veiksniai

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad labiausiai skaityti skatina (žr.16 pav.) susitikimai su rašytojais (42,1proc.). Taip pat skaityti skatina skaitantys draugai (38,3 proc.). Kaip paaikškėjo tyrimo metu, technologijos taip pat gali tapti svarbiu skaitymą skatinančiu motyvu – net trečdalis (30,6 proc.) tyrime dalyvavusių moksleivių nurodė, kad vienas iš skaityti skatinančių veiksnių yra su knygomis susiję kompiuteriniai žaidimai. Penktadaliui teigiamą poveikį daro teigiamas tėvų pavyzdys (26,8 proc.) ir knygų aptarimai bibliotekoje (25,5 proc.).

Vadinasi, galima teigti, kad 5-9 klasių moksleiviams svarbi draugų ir šeimos įtaka, gyvas ir patrauklus pavyzdys, bendravimas su rašytojais. Gyvas kontaktas yra pagrindinis veiksnys, skatinantis paimti į rankas knygą ir ja susidomėti.

Kadangi anketoje pateikti klausimai buvo pusiau atviro pobūdžio, leidžiant tyrimo dalyviams patiems įrašyti atsakymus jei jų neranda anketoje, tad atsakant į šį klausimą, buvo sulaukta daugiau komentarų. Papildomai pakomentavo 19 tyrime dalyvavusių moksleivių. Dažniausiai nurodyta, kad susidomėjimą galėtų paskatinti atrasta tikrai įdomi knyga, peržiūrėti filmai ir įvairūs konkursai, skatinantys skaityti, galimybė už skaitymą gauti apdovanojimą.

Kadangi bibliotekoje svarbią vietą užima ir skaitmeninės technologijos bei naudojimas elektroninėmis paslaugomis, tad vienu iš anketos klausimų buvo siekiama išsiaiškinti, kokios bibliotekos paslaugos moksleiviams yra aktualiausios. Išskirtos trys pagrindinės paslaugų grupės: naudojimas bibliotekos svetaine, knygų rezervavimas internetu ir domėjimasis bibliotekos Facebook paskyros naujienomis (žr. 17 pav.).

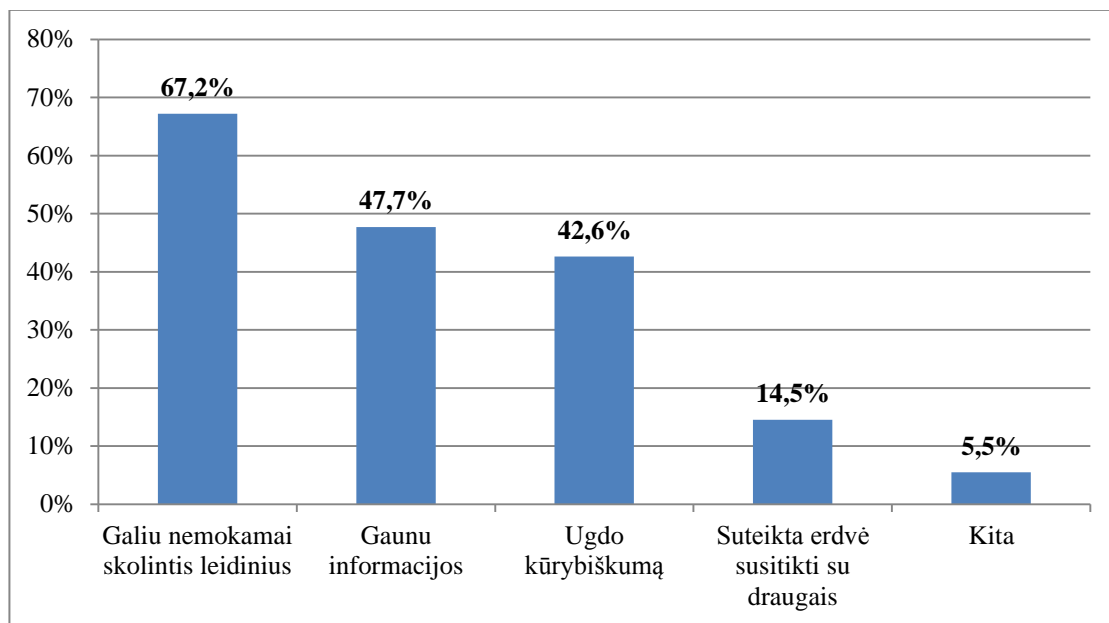

17 pav. Moksleivių naudojimas elektroninėmis bibliotekos paslaugomis

Vertinant moksleivių naudojamą bibliotekos elektronines paslaugas (žr.15 pav.), nustatyta, kad visomis paslaugų grupėmis moksleiviai naudojami pakankamai tolygiai, neišskiriant nei vienos iš jų. Galima pastebėti nežymiai mažesnę susidomėjimą bibliotekos Facebook paskyra moksleivių tarpe (žr. 17 pav.). Šia paskyra dažnai naudojasi tik 6,9 proc. tyrimo dalyvių ir niekada nesinaudoja 61,1 proc. tyrimo dalyvių. Taigi, galima konstatuoti, kad elektroninės bibliotekos paslaugos nėra populiarios moksleivių tarpe. Nors jie ir linkę naudotis informacinėmis technologijomis labiau nei suaugę skaitytojai, tačiau tai neatsispindi naudojantis bibliotekos

elektroninėmis paslaugomis. Tikėtina, kad susidomėjimą galėtų paskatinti elektroninių bibliotekos paslaugų viešinimas mokyklose, susitikimų su moksleiviais, metu ir kitomis priemonėmis (pvz. elektroniniuose dienyuose).

Tyrimo metu moksleiviai išreiškė savo požiūrį, ką jų gyvenime reiškia biblioteka (žr. 18 pav.).

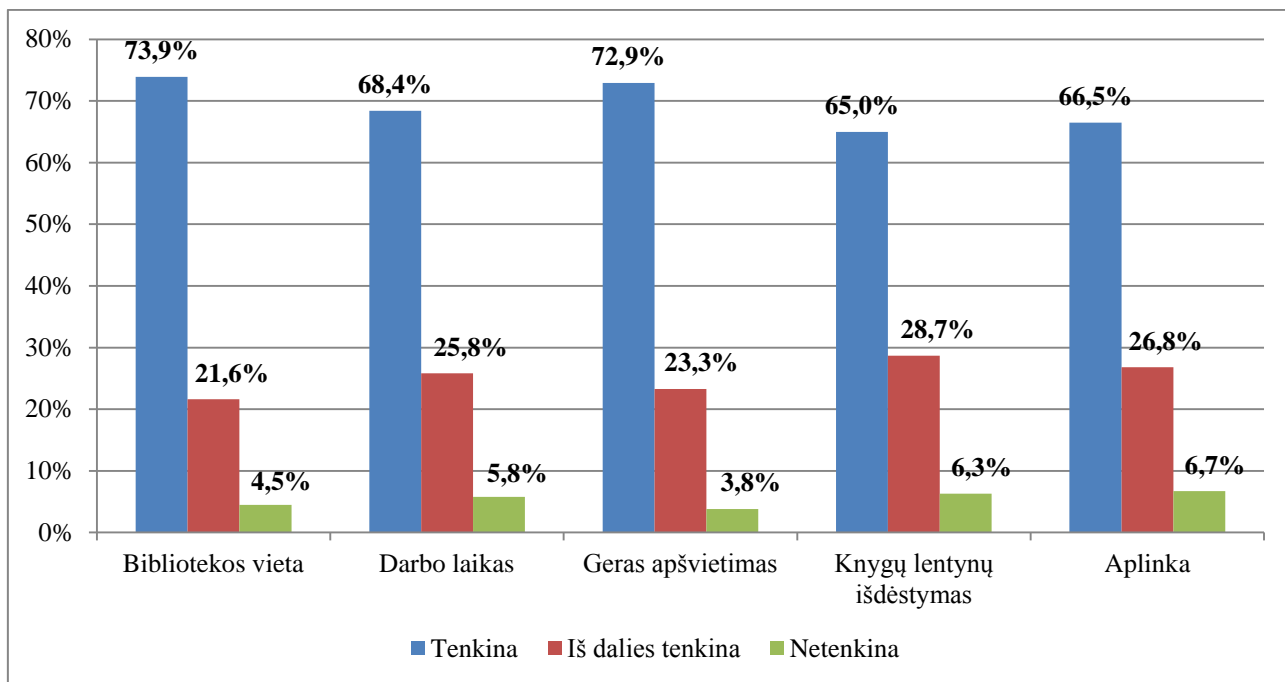

18 pav. Moksleivių požiūris į bibliotekos reikšmę gyvenime

Atsakydami į klausimą, tyrimo dalyviai rinkosi iš keturių pateiktų atsakymo variantų bei galėjo įrašyti savo nuomonę. Atlikta tyrimo rezultatų analizė atskleidė, kad daugiau nei pusė tyrimo dalyvių biblioteka vis dėlto yra ta vieta, kur galima gauti pasiskolinti jiems reikalingus leidinius (67,2 proc.), Taip pat beveik pusė moksleivių nurodo biblioteką kaip informacijos šaltinį (47,7 proc.), kūrybiškumo ugdymo veiksnį (42,6 proc.). rečiausiai čia matoma galimybė susitikti ir leisti laiką su draugais (14,5 proc.).

Savo atvirą nuomonę išreiškė tik 9 tyrimo dalyviai. Jų teiginių turinys nebuvo aktualus bibliotekos veiklos tobulinimui, atkartoję jau pateiktus atsakymus kiekybinėje anketoje, nepateikiant jokių naujų įžvalgų ar pageidavimų.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti 5-9 klasių moksleivių požiūrį į bibliotekos aplinką ir jos tinkamumą jaunimo poreikiams. 19 pav. pateikti moksleivių pasitenkinimo bibliotekos prieinamumu ir aplinka rodikliai.

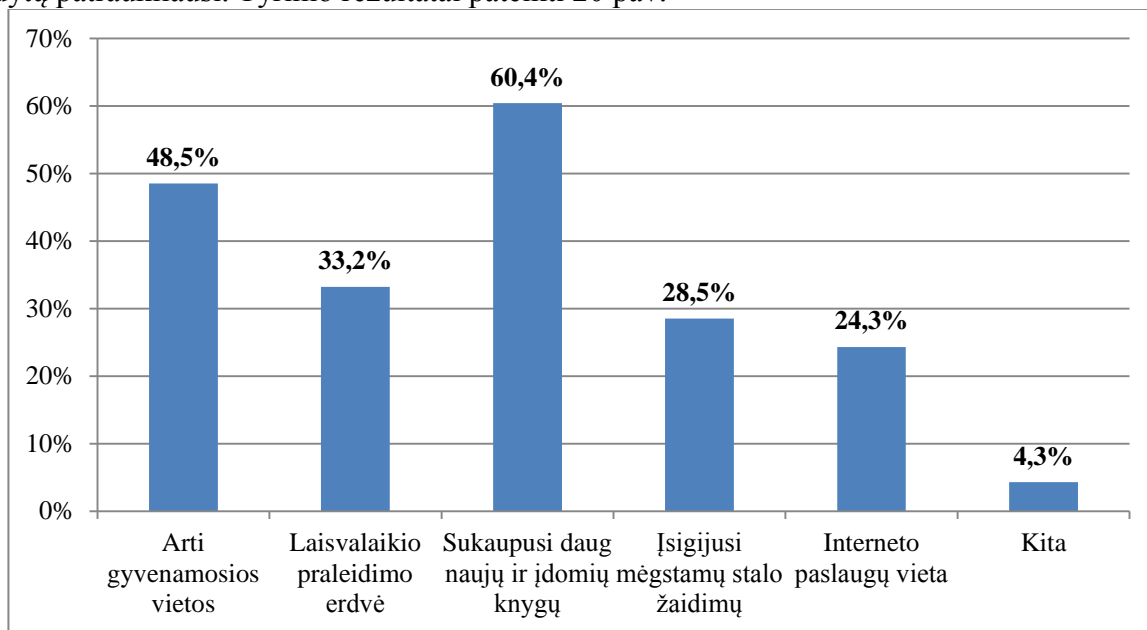

19 pav. Moksleivių pasitenkinimas bibliotekos prieinamumu ir aplinka

Išanalizavus respondentų atsakymus apie pasitenkinimą biblioteka (žr.19 pav.), išsiaiškinta, kad visi su bibliotekos aplinka ir prieinamumu susiję veiksniai tenkina didžiosios daugumos tyrimo dalyvių poreikius.

Ypač aukštas pasitenkinimas išreikštas vertinant bibliotekos vietą (tenkina - 73,9 proc. respondentų), apšvietimą (tenkina 72,9 proc. respondentų). Kiek žemiau vertinamas bibliotekos darbo laikas (tenkina 68,4 proc. respondentų), aplinka (tenkina 66,5 proc. respondentų) bei knygų lentynų išdėstymas (tenkina 65 proc. respondentų).

Tyrimo dalyvavę 5-9 klasių moksleiviai nurodė, kokie „svajonių“ bibliotekos elementai jiems atrodytų patraukliausi. Tyrimo rezultatai pateikti 20 pav.

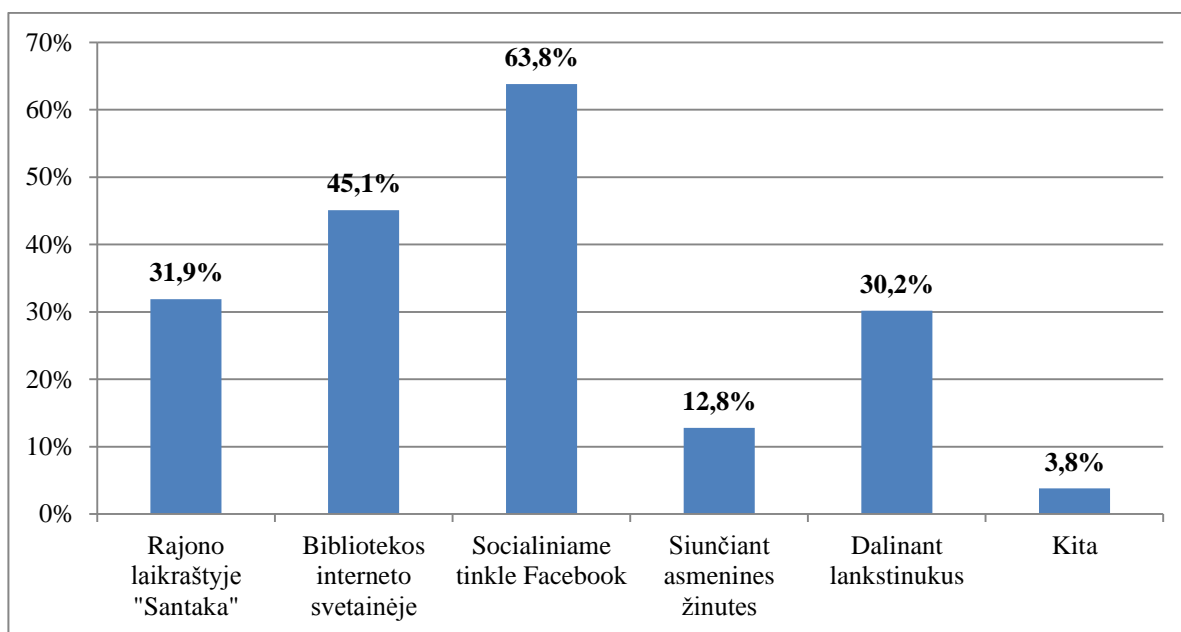
20 pav. Moksleivių „svajonių“ bibliotekos požymiai

Tyrimo rezultatai atskleidė, kaip respondentai įsivaizduoja, kokie požymiai turėtų būti būdingi patraukliai bibliotekai. Tyrime dalyvavusių moksleivių nuomone, bibliotekai ypač svarbu, kad ji būtų sukaupusi daug naujų ir įdomių knygų (60,4 proc.), būtų arti gyvenamosios vietos (48,5 proc.) ir galėtų pasitarnauti kaip jauki laisvalaikio praleidimo erdvė (33,2 proc.).

Mažiau reikšmingi požymiai – tai mėgstamų stalo žaidimų gausa (28,5 proc.), teikiamos interneto paslaugos (24,3 proc.).

Taip pat respondentai galėjo patys įrašyti savo nuomonę pasirinkdami atsakymą „kita“. Savo nuomonę išreiškė 7 moksleiviai, tačiau jų atsakymai nebuvo informatyvūs (pvz. „Nesvarbu kur“; „Aš nemėgstu bibliotekų“; „kurioje būtų įdomių knygų“ ir pan.). Tokie atsakymai atkartoją jau esamus atsakymų pasirinkimo variantus, nesuteikdami papildomos vertingos informacijos apie jaunimo pomėgius ir poreikius.

Tam, kad informacija apie biblioteką ir jos teikiamas paslaugas pasiektų atitinkamas vartotojų grupes, svarbu naudoti tinkamas viešinimo priemones. Todėl tyrimo metu buvo aktualu išsiaiškinti, kurios viešinimo priemonės geriausiai pasiekia 5-9 klasių moksleivius. Jų nuomonė apie bibliotekos veiklos ir paslaugų viešinimą pateikta 21 pav.

21 pav. Moksleivių požiūris į bibliotekos veiklos viešinimo priemonių tinkamumą

Išsiaiškinta, kad daugiausia (63,8 proc.) respondentų mano (žr. 21pav.), jog efektyviausia komunikacijos apie biblioteką priemonė - socialinis tinklas Facebook. Vis dėlto, ši nuomonė prieštarauja 17 pav. pateiktai informacijai, kuri rodo, kad ypač maža dalis moksleivių domisi bibliotekos Facebook paskyra.

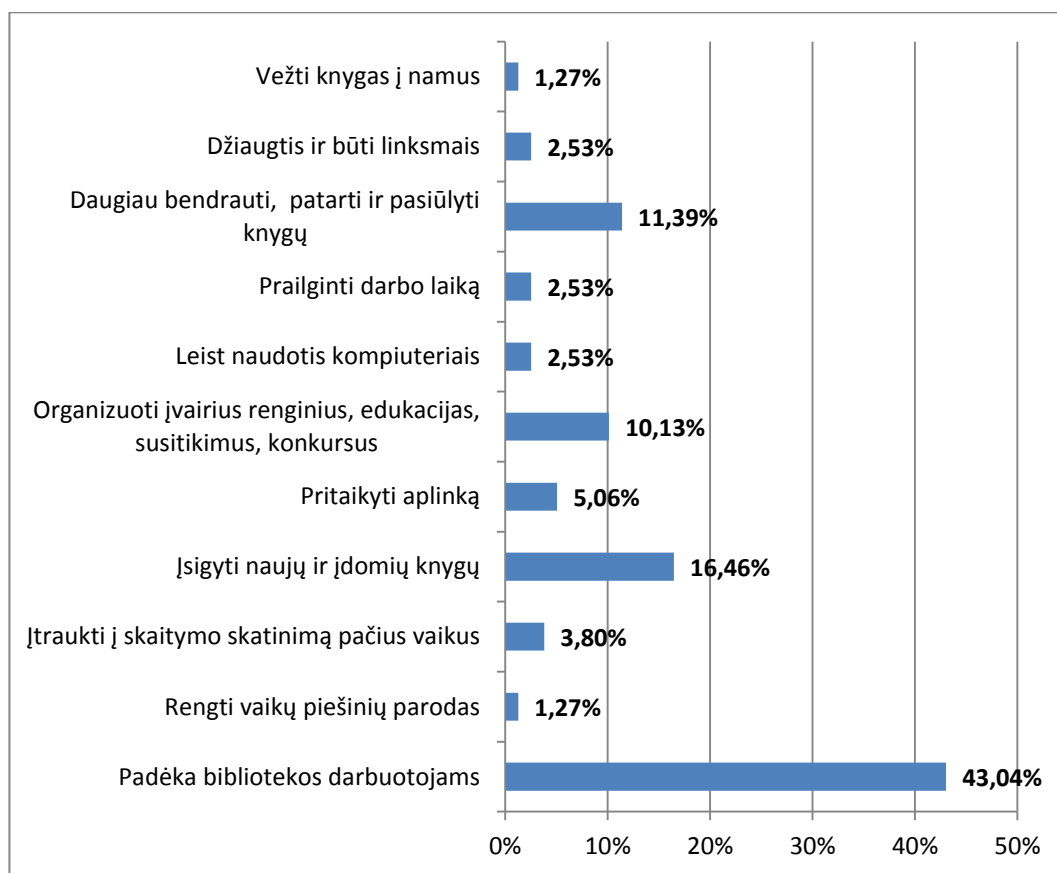
Tai pat veiksminga informacijos sklaidos priemone respondentai laiko „bibliotekos interneto svetainę“ - (45,1proc.). Trečdalis respondentų pažymėjo kaip reikšmingas viešinimo priemones: Vilkaviškio rajono laikraštis „Santaka“ (31,9 proc.) ir „dalinant lankstinukus“ (30,2 proc.).

Atsakant į šį klausimą, papildomi tyrimo dalyvių įrašai taip pat nebuvo vertingi tyrimui, jie nesuteikė papildomos informacijos.

4. Moksleivių pasiūlymai bibliotekos paslaugų tobulinimui

Vienas iš svarbių tyrimo klausimų buvo pateiktas kaip atviras klausimas, suteikiant moksleiviams galimybę patiems įrašyti savo nuomonę taip, kaip jiems atrodo, išsakyti savo pasiūlymus, kaip galima būtų tobulinti bibliotekos teikiamas paslaugas.

Tyrime dalyvavusių 5-9 klasių moksleivių teiginiai suskirstyti į pagrindines logines grupes ir pogrupius (kategorijas ir subkategorijas), leidžiančias apibendrinti gausią informaciją ir glaustai perteikti pagrindines mintis. Apibendrinti 79 tyrimo dalyvių komentarai (33,62 proc. visų tyrimo dalyvių). 22 pav. pateikta jų išraiška procentais.

22 pav. Moksleivių pasiūlymai dėl bibliotekos teikiamų paslaugų tobulinimo

Apibendrinant tyrimo dalyvių pasiūlymus dėl bibliotekos paslaugų tobulinimo, dominavo jų išreikštas pritarimas, palaikymas, dėkingumas bibliotekos darbuotojams, sėkmės palinkėjimai. Ši įrašų kategorija sudarė 43,04 proc. visų komentarų. Dažniausiai moksleiviai siūlė įsigyti kuo daugiau naujų knygų, atitinkančių jaunimo, paauglių poreikius ir juos dominančių (16,46 proc.). Taip pat siūloma kuo daugiau bendrauti su lankytojais, įtraukti į pokalbius apie knygas, pasiūlyti ką skaityti (11,39 proc.), organizuoti daugiau edukacinio pobūdžio renginių, susitikimų su rašytojais, konkursų ir kt. (10,13 proc.). Keletas tyrimo dalyvių siūlė įtraukti į skaitymo skatinimą pačius vaikus, vieni su kitais aptariant knygas, rašant knygeles, puošti aplinką vaikų piešinių parodomis, pritaikyti aplinką lankytojų poreikiams, kad ji būtų jaukesnė, leisti naudotis kompiuteriais, prailginti darbo laiką, kad būtų patogiau užėiti, vežti knygas į namus ir tiesiog – džiaugtis ir būti linksmas, nes „*jūs išvystote ateities kartų kūrybingumą ir daug daugiau!*“.

5. Išvados

Pasiūlymai bibliotekai ir darbuotojams teikiamų paslaugų gerinimui ir naujų kūrimui:

1. Apibendrinant bibliotekos paslaugų poreikio tyrimą 5- 9 klasių moksleiviams, galima teigti, kad apklausoje aktyviausiai dalyvavo 5 klasės respondentai, gyvenantys Vilkaviškio mieste, Kybartų, Virbalio, Pilviškių miesteliuose.
2. Dauguma respondentų naudojami bibliotekos paslaugomis.
3. 5-9 klasių moksleiviai labiausiai lankosi savo mokyklų bibliotekose, kur skolinasi programines knygas.
4. Dažniausiai 5-9 klasių mokiniai linkę lankytis bibliotekoje kartą per mėnesį.

Iš užimtumo ir laisvalaikio formų tyrimo dalyviams priimtinausi – būreliai. Mažesnis susidomėjimas edukacijomis leidžia daryti išvadą, jog verta plėsti vykdomų edukacijų žinomumą bei rengti naujas edukacijas.

1. Skaitytojai leidinius renkasi pagal knygos aprašymą, draugų patarimus, knygos viršelį.
2. 5-9 klasių mokiniams įdomiausia nuotykinė, fantastinė literatūra, tai įpareigoja ypatingai atsakingai komplektuoti naujas knygas skyriaus fondų papildymui.
3. Paaugliai dažniausiai renkasi grožinės literatūros kūrinius. Muzikiniai leidiniai (natos), e. laikmenos ir elektroninės knygos aktualios tik mažai daliai vartotojų, todėl manome, kad reikėtų dažniau vykdyti informacijos apie šiuos dokumentus, turimus bibliotekoje, viešinimą.
4. Skaitymą skatinantys veiksniai – susitikimai su rašytojais, skaitantys draugai ir įdomios knygos, tai įpareigoja plėsti veiklas, organizuoti renginius - susitikimus su įdomiais jaunimui rašytojais, žymiais žmonėmis.
5. Moksleiviai nepakankamai naudojami elektroninėmis bibliotekos paslaugomis: elektroniniu katalogu, bibliotekos svetaine, bibliotekos Facebook paskyra, tai įpareigoja plačiau vykdyti informacijos apie šias galimybes sklaidą.
6. Bibliotekos prieinamumas tenkina moksleivių lūkesčius.
7. Daugelio respondentų nuomone, biblioteka yra paauglių laisvalaikio praleidimo vieta, tai įpareigoja gerinti bibliotekos erdves, skirtas vaikams ir jaunimui.
8. Respondentai įvertino, kad efektyviausia komunikacijos apie biblioteką priemonė – socialinis tinklas Facebook, tai atkreipia dėmesį, jog verta skatinti jaunimą naudotis informacijos paieškai ir bibliotekos svetaine ir tai viešinti, nes informacija facebooke greitai „išsitrina“ ir yra trumpalaikė.

6. Priedai

1 priedas

Anketa bibliotekos lankytojams

Bibliotekos paslaugų poreikio tyrimas 5-9 klasių moksleiviams

Anketa yra anoniminė. Ją atlieka Vilkaviškio viešoji biblioteka. Pažymėkite visus Jums tinkamus atsakymų variantus. Anketos duomenys bus naudojami siekiant gerinti teikiamas paslaugas, jas plėsti, apibendrinti, rengiant įvairius projektus, siekiant skatinti skaitymą. Anketa bus aktyvi iki 2021 m. sausio 22 d.

Dėkojame už bendradarbiavimą!

1. Lytis

- Moteris
- Vyras

2. Kurioje klasėje mokaisi? (Pasirink vieną atsakymą)

- 5kl.
- 6kl.
- 7kl.
- 8kl.
- 9kl.

3. Gyvenamoji vieta?

- Miestas / miestelis (Pasirink vieną atsakymą)
- Kaimas

4. Ar naudojiesi bibliotekų paslaugomis?

- Taip
- Ne

Jeigu atsakei į klausimą **Taip**, pereik prie 6-o klausimo

5. Jei nesinaudoji, tai kodėl? (Pakomentuok)

Naudočiausi bibliotekos paslaugomis, jeigu.....

6. Kokioje bibliotekoje lankaisi? (Pasirink vieną ar kelis atsakymus)

- Miesto
- Mokyklos
- Savo kaimo

7. Kaip dažnai lankaisi bibliotekoje?(Pasirink vieną atsakymą)

- Kartą per savaitę
- Kartą per mėnesį
- Kartą per ketvirtį
- Kartą per pusmetį
- Keletą kartus per metus

8. Kokios paslaugos tavo lankomoje bibliotekoje teikiamos ir kokiomis iš jų naudojiesi?
(Pažymėk atsakymą kiekvienoje eilutėje)

Pavadinimas	Naudojuosi šia paslauga	Žinau apie paslaugą, bet ja nesinaudoju	Nežinau apie tokią paslaugą
Knygų skolinimas į namus			
Galimybe skaityti bibliotekoje			
Galimybe parsisiųsti knygas iš kitų bibliotekų			
Naudotis kompiuteriais, internetu			
Naudotis duomenų bazėmis			
Kopijavimo ir spausdinimo paslaugomis			

9. Kokios užimtumo ir laisvalaikio formos tave domina ?(Pasirink vieną ar kelis atsakymus)

- Knygų klubai
- Edukacijos
- Būreliai

10. Kokias dar siūlai laisvalaikio formas, kurios būtų bibliotekoje? Aš siūlyčiau, kad būtų.....

11. Lankaisi bibliotekos renginiuose, nes:(Pasirink vieną ar kelis atsakymus)

- Įdomios renginių temos
- Patogus renginių laikas
- Kokybiškas renginių
- Jauki aplinka

12. Kokių renginių tau trūksta bibliotekoje? (Pasirink vieną ar kelis atsakymus)

- Susitikimų su įdomiais žmonėmis
- Įvairių diskusijų
- Edukacinių užsiėmimų
- Protmūšių / konkursų
- Rašymo dirbtuvių
- Kūrybinių dirbtuvių

Kita (Įrašyk).....

13. Kaip išsirenki knygą , kurią skaitysi?(Pasirink vieną ar kelis atsakymus)

- Iš rekomenduojamų knygų sąrašų
- Iš socialinių tinklų
- Bibliotekos interneto svetainės
- Iš knygos aprašymo
- Rekomenduoja mokytojas
- Rekomenduoja draugai
- Pataria bibliotekininkas
- Iš viršelio

Kita (Įrašyk).....

14. Kokio žanro knygas mėgsti skaityti ? (Pasirink vieną ar kelis atsakymus)

- Enciklopedijas
- Žinynus
- Istorines
- Mokslines
- Fantastines
- Komiksus
- Nuotykinės
- Detektyvus
- Knygas-dienoraščius
- Istorijas apie gyvūnus

Kita (Įrašyk).....

15. Kaip dažnai renkiesi knygas ir kitus dokumentus bibliotekoje? (Pažymėk keletą atsakymą kiekvienoje eilutėje)

Pavadinimas	Visada	Dažnai	Kartais	Retai	Niekada
Grožinės literatūros kūrinius					
Natas					
El. laikmenas					
Elektroninę knygą					
Laikraščius, žurnalus					

16. Kas paskatintų skaityti daugiau ? (Pažymėk vieną ar kelis atsakymus)

- Susitikimai su rašytojais
- Skaitantys draugai
- Tėvų pavyzdys
- Su knygomis susiję kompiuteriniai žaidimai
- Knygų aptarimai bibliotekoje

Kita (Įrašyk).....

17. Kaip dažnai naudojiesi elektroninėmis paslaugomis? (Pažymėk atsakymą kiekvienoje eilutėje)

Paslaugos pavadinimas	Dažnai	Kartais	Retai	Niekada
Elektroniniu katalogu				
Bibliotekos svetaine				
Knygų užsakymas/rezervavimas				
Bibliotekos Facebook paskyra				

18. Kokia bibliotekos reikšmė tau?(Pasirink vieną ar kelis atsakymus)

- Galiu nemokamai skolintis leidinius
- Gaunu informaciją
- Ugdo kūrybiškumą
- Suteikta erdvė susitikti su draugais

Kita (Įrašyk).....

19. Ar esi patenkintas (a) bibliotekos prieinamumu? Pažymėk atsakymą kiekvieną eilutę

Pavadinimas	Tenkina	Iš dalies tenkina	Netenkina
Bibliotekos vieta			
Darbo laikas			
Geras apšvietimas			
Knygų lentynų išdėstymas			
Aplinka			

20. Norėčiau lankytis bibliotekoje, kuri yra.....(Pasirink vieną ar kelius atsakymus)

- Arti gyvenamosios vietos
- Laisvalaikio praleidimo erdvė
- Sukaupusi daug naujų ir įdomių knygų
- Įsigijusi mėgstamų stalo žaidimų
- Interneto paslaugų vieta

Kita (Įrašyk).....

21. Kaip tu manai, kokiais būdais biblioteka turi viešinti apie savo veiklą? (Pasirink vieną ar kelis atsakymus)

- Bibliotekos skelbimų lentoje
- Rajono laikraštyje "Santaka"
- Bibliotekos interneto svetainėje
- Socialiniame tinkle Facebook
- Siunčiant asmenines žinutes
- Sudarant lankstinukus

Kita (Įrašyk).....

22. Tavo pasiūlymai bibliotekai ir bibliotekos darbuotojams

.....